

«ХАЛЫҚАРАЛЫҚ БІЛІМ БЕРУ
КОРПОРАЦИЯСЫ» ЖШС

АКАДЕМИЯЛЫҚ АДАЛДЫҚ КОДЕКСІ

Бекітемін

«Халықаралық білім беру
корпорациясы» ЖШС

Ректоры

[Signature] **С. Стожеников**

[Initials]

«Халықаралық білім беру корпорациясы» ЖШС
АКАДЕМИЯЛЫҚ АДАЛДЫҚ КОДЕКСІ

Алматы қ.

МАЗМҰНЫ

Бөлімнің №	Бөлімнің атауы
1.	Мақсаты
2.	Қолдану саласы
3.	Нормативтік сілтемелер
4.	Терминдер, анықтамалар және қысқартулар
5.	Академиялық адалдықтың этикалық принциптері
6.	Білім беру процесіне қатысушылардың құқықтары мен міндеттері
7.	Академиялық бұзушылықтардың түрлері
8.	Академиялық адалдықты қамтамасыз ету және ілгерілету
9.	Өзгерістерді тіркеу парағы
10.	Танысу парағы

1 Мақсаты

1.1 Осы Академиялық адалдық кодексі (бұдан әрі – Кодекс) «Халықаралық білім беру корпорациясы» ЖШС (бұдан әрі – «ХБК» ЖШС) білім беру және ғылыми қызметінде академиялық адалдықты қамтамасыз етуге бағытталған мінез-құлықтың негізгі қағидаттарын, нормалары мен стандарттарын белгілейді.

1.2 Академиялық адалдық «ХБК» ЖШС-да негізгі институционалдық құндылықтардың бірі және университеттің білім беру сапасы мен ғылыми қызметін қамтамасыз ету негізі ретінде қарастырылады.

2 Қолдану саласы

2.1 Осы Кодекстің талаптарын «ХБК» ЖШС басшылығы, білім алушылары, профессор-оқытушылар құрамы және қызметкерлері орындауға міндетті.

2.2 Осы Кодекс «ХБК» ЖШС жүзеге асыратын оқу, білім беру, ғылыми, зерттеу және жобалау қызметінің барлық түрлеріне қолданылады.

3 Нормативтік сілтемелер

Осы Кодексте келесі нормативтік құжаттарға сілтемелер пайдаланылды:

1) «Білім туралы» Қазақстан Республикасының 27.07.2007 № 319-III Заңы (31.08.2025 өзгерістерімен және толықтыруларымен).

2) Жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарты. Қазақстан Республикасы Ғылым және жоғары білім министрінің 20.07.2022 № 2 бұйрығымен бекітілген (22.04.2025 өзгерістер мен толықтырулармен).

3) Жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымдары қызметінің үлгілік қағидалары. Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 30.10.2018 № 595 бұйрығымен бекітілген (24.06.2024 өзгерістер мен толықтырулармен).

4) Жалғыз қатысушының 15.10.2024 жылғы шешімімен бекітілген «Халықаралық білім беру корпорациясы» ЖШС жарғысы.

4 Терминдер, анықтамалар және қысқартулар

Осы Кодексте келесі терминдер және оларға сәйкес анықтамалар мен қысқартулар қолданылады:

- 1) **ББЖ** – бітірушінің біліктілік жұмысы.
- 2) **ЖИ** – жасанды интеллект.
- 3) **«ХБК» ЖШС** – «Халықаралық білім беру корпорациясы» ЖШС;
- 4) **«ХБК» ЖШС академиялық саясаты** – білім беру процесін ұйымдастыруды және академиялық талаптарды реттейтін ішкі нормативтік құжат.
- 5) **Академиялық адалдық** – адалдыққа, сенімге, әділдікке, құрмет пен жауапкершілікке негізделген білім беру және ғылыми-зерттеу қызметіндегі адал мінез-құлық қағидаттары мен нормаларының жиынтығы.
- 6) **Академиялық сөз байласу** – білім алушылардың немесе өзге де адамдардың өз бетінше орындауды көздейтін жеке оқу немесе бағалау тапсырмаларын орындау кезіндегі келісімсіз ынтымақтастығы.
- 7) **Қайталама жарияланым** – бастапқы жарияланымға тиісті сілтеме жасалмай, бірдей зерттеу нәтижелерін қайта ұсыну немесе жариялау.
- 8) **ЖИ-контент** – жасанды интеллект жүйелерін пайдалана отырып, толық немесе ішінара жасалған мәтін, суреттер, деректер, бағдарламалық код немесе өзге де материалдар.
- 9) **Дұрыс емес дәйексөз келтіру** – белгіленген дәйексөз алу және библиографиялық рәсімдеу ережелерін бұза отырып, дереккөздерді пайдалану, оның ішінде сілтемелердің болмауы немесе оларды бұрмалау.
- 10) **Жұмысты өз бетінше орындамау** – оқу немесе бағалау тапсырмасын басқа адамның толық немесе ішінара орындауы немесе рұқсат етілмеген көмекті пайдалануы.
- 11) **Рұқсат етілмеген көмек** – тапсырманы орындау шарттарында немесе бағалау ережелерінде көзделмеген көмекті алу
- 12) **Рұқсат етілмеген өзара әрекеттесу** – рұқсатсыз жеке бағалау тапсырмасын орындау процесінде білім алушылар немесе өзге де тұлғалар арасында ақпарат алмасу.
- 13) **Зерттеу этикасын бұзу** – ғылыми зерттеулерді жүргізудің белгіленген нормаларын, оның ішінде деректердің анықтығына, авторлықтың дұрыстығына және зерттеуге қатысушыларды қорғауға қойылатын талаптарды сақтамау.
- 14) **Дербес деректер** – тікелей немесе жанама түрде белгілі бір жеке тұлғаға қатысты кез келген ақпарат.
- 15) **Плагиат** – өзгенің идеяларын, мәтіндерін, деректерін, нәтижелерін немесе басқа да материалдарын толық немесе ішінара өзінікі ретінде, алынған көзін тиісті түрде көрсетпей ұсыну.
- 16) **Тұлғаны ауыстыру** – білім алушының орнына басқа тұлғаның бағалау тапсырмасын орындауға немесе тапсыруға қатысуы.
- 17) **Нәтижелерді ауыстыру** – нақты орындалған жұмысқа немесе алынған мәліметтерге сәйкес келмейтін нәтижелерді ұсыну.

18) **Дереккөздерді ауыстыру** (жалған сілтемелер) – іс жүзінде пайдаланылмаған, мазмұнға сәйкес келмейтін немесе мүлде жоқ дереккөздерді көрсету.

19) **Прокторинг** – көзбе-көз және қашықтықтан мониторингті қоса алғанда, бағалау жұмыстарын орындаудың дербестігін бақылаудың ұйымдастырушылық және технологиялық рәсімдерінің жиынтығы.

20) **Аралық бақылау** – пәннің немесе модульдің бір бөлігін аяқтағаннан кейін білім алушылардың оқу жетістіктерін бағалау.

21) **Өзіндік плагиат** – бұрын ұсынылған немесе жарияланған өз материалдарын бастапқы дереккөзге тиісті сілтеме жасамай және белгіленген тәртіппен келіспей қайта пайдалану.

22) **Пәннің силлабусы** – пәннің мақсаттары, оқыту нәтижелері, мазмұны, тапсырма түрлері, бағалау критерийлері және академиялық адалдық талаптары қамтылған оқу-әдістемелік құжаты.

23) **Плагиатты тексеру жүйесі (түпнұсқалықты тексеру жүйесі)** – академиялық жұмыстардың түпнұсқалығын бағалауға және ондағы мәтіндік сәйкестіктерді анықтауға арналған бағдарламалық-техникалық құрал.

24) **Көшіру** – бағалау тапсырмаларын орындау кезінде рұқсат етілмеген материалдарды, құрылғыларды немесе ақпаратты пайдалану.

25) **Ағымдағы бақылау** – пәнді меңгеру үдерісінде білім алушылардың оқу жетістіктерін жүйелі негізде бағалау.

26) **Деректерді қолдан жасау** – шын мәнінде болмаған деректерді, зерттеу нәтижелерін немесе дереккөздерді ойдан шығару.

27) **Деректерді бұрмалау** – деректерді, зерттеу нәтижелерін немесе дереккөздерді олардың шынайылығын бұзатын түрде қасақана бұрмалау, өзгерту немесе іріктеп ұсыну.

28) **Рұқсатсыз редакциялау (толықтыру)** – үшінші тұлғалардың тапсырманы орындау ережелерінде қарастырылған рұқсатсыз академиялық жұмысқа мазмұндық өзгерістер енгізуі.

29) **Академиялық жұмыстарға тапсырыс беру, оларды сатып алу немесе сату** – оқу немесе ғылыми жұмыстарды өтеулі немесе өтеусіз негізде үшінші тұлғаларға беру, алу немесе орындауды ұсыну.

5 Академиялық адалдықтың принциптері мен құндылықтары

Академиялық адалдықтың негізгі принциптері:

1) академиялық жұмыста адалдық пен өзара сыйластықты қалыптастыратын негізгі институционалдық құндылық ретінде академиялық адалдықты қамтамасыз ету;

2) жоғары этикалық құндылықтарды қалыптастыруға бағытталған академиялық адалдықтың әділ және объективті ережелерін бекіту;

3) басқа білім беру ұйымдарының верификацияланатын транскриптері негізінде білім алушының кредиттерін қайта есепке алудың нақты тетігі мен рәсімін айқындау арқылы білім алушыны оқытудың дәйекті және үздіксіз траекториясын қамтамасыз ету;

4) оқытушының академиялық мәдениетті қалыптастыруға ықпал ететін тәлімгер ретінде өз білім алушыларына құрмет көрсетуі;

5) академиялық адалдықты ілгерілеткені және қорғағаны үшін білім беру процесіне қатысушыларды көтермелеу және ынталандыру;

6) оқытушының нақты тәртіп саясатын, білім алушыдан күтілетін талаптарды анықтауы;

7) оқытушының білім алушылардың оқу жетістіктерін бағалау саясатының нақты параметрлерін анықтауы;

8) академиялық адалдық қағидаттарын бұзғаны үшін Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес шаралар қабылдау;

9) білім алушыларға білім беру, әлеуметтік және психологиялық қолдау көрсететін әрі академиялық адалдықтың бұзылуына жол бермейтін академиялық ортаны қалыптастыру.

«ХБК» ЖШС білім беру процесіне қатысушылар келесі құндылықтарды басшылыққа алады:

1) **Адал ниеттілік** – оқу және ғылыми жұмыстарды адал және өз бетінше орындау.

2) **Құрметтеу** – басқа адамдардың тұлғалық қадір-қасиетін, зияткерлік еңбегін және академиялық үлесін мойындау.

3) **Сенім** – оқыту мен зерттеу нәтижелері шынайы және сенімге лайық деп танылатын академиялық ортаны қалыптастыру.

4) **Адалдық** – оқу, ғылыми және кәсіби қызметті адал әрі шынайы орындау.

5) **Жауапкершілік** – білім беру және ғылыми қызметте өз іс-әрекеті, қабылдаған шешімдері және олардың салдары үшін жеке жауапкершілікті қабылдау.

6) **Академиялық адалдықты бұзушылыққа төзбеушілік** – академиялық алдаудың және адал емес мінез-құлықтың кез келген түрін қабылдамау.

7) **Академиялық батылдық** – академиялық адалдық қағидаттарын ұстануға, жосықсыз тәжірибелерге қарсы тұруға және адал академиялық ортаны қолдауға дайын болу.

8) **Әділеттілік** – білім беру үдерісінің барлық қатысушыларына тең және бейтарап көзқарас, бағалау мен академиялық шешімдердің объективтілігі.

6 Білім беру процесіне қатысушылардың құқықтары мен міндеттері

6.1 Білім алушылардың құқықтары

«ХБК» ЖШС білім алушыларының келесі құқықтары бар:

6.1.1 «ХБК» ЖШС-ның оқыту бойынша өзіне алған міндеттемелерін адал және тиісінше орындауын талап ету.

6.1.2 Білім беру бағдарламасы, оқу жоспарлары, сабақ кестесі және білімді бақылау нысандары туралы толық және шынайы ақпарат алу.

6.1.3 Академиялық адалдық, әділдік және тең көзқарас қағидаттарын сақтау жағдайында сапалы білім алу.

6.1.4 Оқыту процесінде жұмыстың барлық түрлерін объективті және ашық бағалауды талап ету.

6.1.5 Академиялық адалдық талаптары, оқу және бағалау тапсырмаларын орындау қағидалары, сондай-ақ жасанды интеллект технологияларын қоса алғанда, көмекші құралдарды пайдаланудың рұқсат етілген және жол берілмейтін нысандары туралы уақытылы хабардар ету.

6.1.6 Академиялық адалдықты болжамды бұзу жағдайларын қарау кезінде өз құқықтары мен заңды мүдделерін қорғау.

6.1.7 «ХБК» ЖШС ішкі құжаттарында белгіленген тәртіппен түсініктемелер мен апелляция беру.

6.1.8 Құпиялық, объективтілік және мүдделер қақтығысын болдырмау қағидаттарын сақтай отырып, ақылға қонымды мерзімде академиялық адалдықты болжамды бұзу жағдайларын қарау.

6.2 Білім алушылардың міндеттері

«ХБК» ЖШС білім алушыларының келесі міндеттері бар:

6.2.1 Оқу, жобалау, зерттеу және бағалау қызметінің барлық түрлерін орындау кезінде академиялық адалдық қағидаттарын сақтау.

6.2.2 Егер тапсырма шарттарында немесе пәннің силлабусында өзгеше тікелей көзделмесе, жазбаша, ауызша, жобалық, практикалық және өзге де тапсырмаларды өз бетінше орындау.

6.2.3 Ақпарат көздерін дұрыс пайдалану, дәйексөз келтірудің және сілтеме жасаудың белгіленген қағидаларын сақтау, плагиатқа, өзін-өзі плагиатқа, дәйексөздерді дұрыс келтірмеуге және заңсыз кірме сөздердің өзге де нысандарына жол бермеу.

6.2.4 Оқытушы рұқсат етпесе, оқыту және бағалау тапсырмаларын орындау кезінде тыйым салынған немесе рұқсат етілмеген көмек құралдары мен нысандарын, оның ішінде электрондық құрылғыларды, бағдарламалық қамтамасыз етуді, үшінші тұлғалардың сыртқы көмегін пайдаланбау.

6.2.5 Тапсырма шарттарында, пәннің силлабусында немесе «ХБК» ЖШС ішкі нормативтік құжаттарында көзделген жағдайларда жасанды интеллект технологияларын пайдалануды декларациялау.

6.2.6 Қолданылатын құралдар мен дереккөздерге қарамастан, ұсынылатын жұмыстардың дұрыстығы, түпнұсқалығы және мазмұны үшін дербес жауапкершілікте болу.

6.2.7 Бақылау рәсімдерін, түпнұсқалықты тексеру жүйелерін, прокторингті және академиялық адалдықты қамтамасыз етудің өзге де тетіктерін айналып өтуге бағытталған әрекеттерден тартыну.

6.2.8 Осы Кодекстің, «ХБК» ЖШС Академиялық саясатының, пәндер силлабустарының және өзге де ішкі нормативтік құжаттардың талаптарын сақтауға міндетті.

6.2.9 Кәсіби білімді, іскерлік пен практикалық дағдыларды адал меңгеріп, барлық академиялық талапты тұтастай және кезең-кезеңімен орындау;

6.3 Профессор-оқытушылар құрамы мен қызметкерлердің құқықтары

«ХБК» ЖШС профессор-оқытушылар құрамы мен қызметкерлерінің келесі құқықтары бар:

6.3.1 Білім алушылардан оқу, бағалау және зерттеу тапсырмаларын орындау кезінде академиялық адалдық қағидаттары мен нормаларын сақтауды талап ету.

6.3.2 «ХБК» ЖШС ішкі нормативтік құжаттарында белгіленген тәртіппен академиялық адалдықты болжамды бұзу жағдайларын қарауға бастамашылық жасау.

6.3.3 Академиялық бұзушылық жағдайларын анықтау және қарастыру кезінде «ХБК» ЖШС тарапынан әдістемелік және ұйымдастырушылық қолдау алу.

6.3.4 Білім алушылар немесе үшінші тұлғалар тарапынан негізсіз айыптаулар немесе қысым болған жағдайда өзінің кәсіби беделі мен құқықтарын қорғау.

6.4 Профессор-оқытушылар құрамы мен қызметкерлердің міндеттері

«ХБК» ЖШС профессор-оқытушылар құрамы мен қызметкерлері міндеттері мынадай:

6.4.1 Оқу, ғылыми және әкімшілік қызметте академиялық адалдық, кәсіби этика, бейтараптық және әділдік қағидаттарын сақтау.

6.4.2 Алдын ала белгіленген критерийлер негізінде оқыту нәтижелерін бағалаудың объективтілігі мен ашықтығын қамтамасыз ету.

6.4.3 Білім алушыларға академиялық адалдық талаптары, тапсырмаларды орындау ережелері, дереккөздер мен технологияларды, оның ішінде жасанды интеллектіні пайдаланудың рұқсат етілген нысандары туралы ақпарат беру.

6.4.4 Академиялық адалдықты бұзуға ықпал ететін әрекеттерге немесе әрекетсіздікке, соның ішінде жол берушілікке, ережелерді таңдап қолдануға немесе мүдделер қақтығысына жол бермеу.

6.4.5 Қызметтік жағдайды жеке мүдделері үшін пайдаланудан, сондай-ақ бағалау немесе академиялық шешімдер қабылдау кезінде білім алушыларға қысым көрсетуден аулақ болу.

6.4.6 Белгіленген тәртіппен академиялық адалдықты бұзудың болжамды жағдайлары туралы ақпаратты объективті түрде тіркеу және беру.

6.4.7 Академиялық құқық бұзушылық туралы істерді қарауға байланысты ақпараттың құпиялылығын сақтау.

6.5 Білім беру ұйымының құқықтары

6.5.1 Қазақстан Республикасының заңнамасы шегінде академиялық адалдықты қамтамасыз етудің ішкі ережелері мен рәсімдерін белгілеу.

6.5.2 Академиялық саясатқа және білім алушылардың оқу жетістіктерін есепке алуды бағалаудың белгіленген балдық-рейтингтік әріптік жүйесіне сәйкес оқыту процесінде және әрбір академиялық кезеңнің (семестр, жыл) аяқталуы бойынша әрбір оқу пәні бойынша білім алушылардың үлгерімін тұрақты ағымдағы бақылауды, аралық және қорытынды аттестаттауды жүргізу.

6.5.3 Білім алушының оқу нәтижелерін, оның ішінде жазбаша жұмыстарды, тестілерді, эсселерді, өзіндік тапсырмаларды, ғылыми және шығармашылық жобаларды, бітіру біліктілік жұмыстарын және жұмыстардың кез келген басқа түрлерін, оның ішінде академиялық кезең аяқталғаннан кейін Қазақстан Республикасы заңнамасының, «ХБК» ЖШС ішкі құжаттарының, академиялық адалдық қағидаттарының талаптарына сәйкестігі тұрғысынан тексеруді, бұзушылықтар анықталған жағдайда тиісті оқыту нәтижелерін жою құқығын беру.

6.5.4 Білім алушыларға ішкі тәртіп ережелерімен және «ХБК» ЖШС-ның басқа да нормативтік құжаттарында көзделген тәртіптік ықпал ету шараларын қолдану.

6.5.5 Білім алушыны академиялық адалдық қағидаттарын бұзғаны үшін, оның ішінде білім алушы бітіруші біліктілік жұмыстарының мазмұнында кірме сөздер (плагиат) бар-жоғын тексеру кезінде теріс нәтиже алған жағдайда оқудан шығарады.

6.5.6 Білім алушылардан өз міндеттерін адал және тиісінше орындауды, Академиялық саясатты, Ішкі тәртіп ережелерін және «ХБК» ЖШС-ның басқа да нормативтік құжаттарын сақтауды талап ету.

6.6 Білім беру ұйымының міндеттері

6.6.1 Білім алушыларға «ХБК» ЖШС Жарғысымен, білім беру қызметімен айналысуға лицензиямен және «ХБК» ЖШС қызметін

регламенттейтін басқа да ішкі актілермен танысуға мүмкіндік беру, оларды жалпыға қолжетімді ресурстарда орналастыру.

6.6.2 Академиялық адалдық мәдениетін қалыптастыру және қолдау үшін жағдайлар жасау.

6.6.3 Академиялық адалдықты бұзушылықтарды қарау жөніндегі алқалы органдардың болуын және жұмыс істеуін қамтамасыз ету.

6.6.4 Рәсімдердің ашықтығын, білім беру процесіне қатысушылардың құқықтарын қорғауды және әділдік пен пропорционалдылық қағидаттарын сақтауды қамтамасыз ету.

6.6.5 Академиялық бұзушылықтардың алдын алуға бағытталған профилактикалық және білім беру іс-шараларын ұйымдастыру.

7 Академиялық бұзушылықтардың түрлері

7.1 Жалпы ережелер

7.1.1 «ХБК» ЖШС білім беру немесе ғылыми процеске қатысушының академиялық адалдық қағидаттарын бұзатын және мыналарға алып келетін (немесе алып келуі мүмкін) кез келген әрекеті немесе әрекетсіздігі академиялық бұзушылық деп танылады:

- 1) оқыту және (немесе) бағалау нәтижелерін бұрмалау;
- 2) зияткерлік қызмет нәтижелерін заңсыз иемдену;
- 3) әділетсіз артықшылықтар жасау;
- 4) «ХБК» ЖШС-ның білім беру және (немесе) зерттеу процесіне деген сеніміне нұқсан келтіру.

7.1.2 Көрсетілген бұзушылықтар тізімі толық емес.

7.1.3 Академиялық бұзушылықтар сипаты мен жасалу саласы бойынша жіктеледі және келесі бұзушылықтарды қамтиды:

- 1) оқу тапсырмалары мен жазбаша жұмыстар;
- 2) бақылау іс-шаралары (ағымдағы/аралық/қорытынды бақылау);
- 3) бітіруші біліктілік жұмыстары мен жобалары;
- 4) ғылыми және жарияланымдық қызмет;
- 5) оқытуға және бағалауға байланысты әкімшілік рәсімдер.

7.2 Заңсыз кірме сөздер мен дереккөздерге қатысты бұзушылықтар

7.2.1 Плагиат – бөтен мәтіндерді, идеяларды, нәтижелерді, иллюстрацияларды, сызбаларды, кестелерді, деректерді, бағдарламалық кодты, дизайнерлік шешімдерді, жобаларды және өзге де материалдарды толық немесе ішінара дереккөзін және (немесе) авторлығын тиісінше көрсетпей ұсыну.

Плагиатқа, атап айтқанда, мыналар жатады:

- 1) кітаптардан, мақалалардан, сайттардан, дерекқорлардан және басқа да дереккөздерден мәтінді сілтемесіз көшіру;

2) басқа білім алушылардың (соның ішінде өткен жылдардағы) жұмыстарының фрагменттерін өзінікі ретінде пайдалану;

3) идеяларды, тұжырымдамаларды, әдістемелерді, модельдерді, шешімдерді, схемаларды және т.б. сілтемесіз меншіктеу;

4) топтық жұмыс нәтижелерін жеке жұмыс ретінде ұсыну (егер жекелік тапсырмада қарастырылған болса).

7.2.2 Өзіндік плагиат – білім алушының немесе қызметкердің бұрын тапсырған өз жұмыстарын (немесе олардың маңызды бөліктерін) қайта пайдаланғанын көрсетпей және тапсырма шарты бойынша қажет болған жағдайда оқытушының/жетекшінің рұқсатынсыз қолдануы.

7.2.3 Дұрыс емес дәйексөз келтіру – дұрыс сілтеме болмаған кезде, дереккөзді дұрыс ресімдемеген кезде, сондай-ақ дәйексөз келтірілген материалдың мағынасын бұрмалаған кезде дәйексөзді, мазмұндаманы (парафразаны), деректерді немесе идеяларды пайдалану.

7.2.4 Дереккөздерді ауыстыру / жалған сілтемелер – пайдаланылмаған, мүлде жоқ, тексеруге қолжетімсіз немесе мәлімделген ақпаратты растамайтын дереккөздерді көрсету.

7.2.5 Жазбаша жұмыстарда плагиаттың бар-жоғын тексеру тәртібі мен критерийлері «ХБК» ЖШС-ның жеке ішкі нормативтік құжатымен («Жазбаша жұмыстарда мәтіндік ұқсастықтардың болуын тексеру тәртібі туралы ереже») белгіленеді.

7.3 Оқу тапсырмаларын, жобаларын және жұмыстарын орындау кезіндегі бұзушылықтар

7.3.1 Жұмысты өз бетінше орындамау – тапсырма шарттары дербес орындауды көздейтін жағдайда оқу тапсырмасын үшінші тұлғалардың толық немесе ішінара орындауы не рұқсат етілмеген көмектің болуы.

7.3.2 Жұмыстарға тапсырыс беру, сатып алу немесе сату – дайын жұмыстарды (эсселер, курстық жұмыстар, жобалар, практика бойынша есептер, ББЖ, презентациялар, сызбалар және т.б.) немесе олардың бөліктерін өзінікі ретінде ұсыну үшін сатып алу, тапсырыс беру, сату, айырбастау және өзге де жолмен алу.

7.3.3 Рұқсатсыз редакциялау/толықтыру – егер бұл нәтиженің дербестігін жоғалтуға әкелсе (әсіресе шығармашылық, жобалық, инженерлік жұмыстар үшін), және егер мұндай көмек тапсырмада қарастырылмаса, үшінші тұлғалардың жұмысқа елеулі өзгерістер енгізуі.

7.3.4 Нәтижелерді ауыстыру – өзгенің нәтижелерін (макеттер, сызбалар, модельдер, есептеулер, кодтар, фото/видеоматериалдар) өзінікі сияқты көрсету.

7.3.5 Топтық жұмыс қағидаларын бұзу – топтың нәтижелерін бір қатысушының меншіктеуі, рөлдердің нақты бөлінуін жасыру, тұлғаларды

бірлескен авторлар қатарына жалған қосу немесе нақты бірлескен авторларды алып тастау.

7.4 Бақылау іс-шараларын жүргізу кезіндегі бұзушылықтар (ағымдағы, аралық және қорытынды бақылау)

7.4.1 Көшіру – бақылау тапсырмасын орындау кезінде бақылау шарттарында және (немесе) емтихандағы тәртіп ережелерінде тыйым салынған тәсілмен ақпарат алу немесе беру.

7.4.2 Тыйым салынған құралдарды пайдалану – егер оқытушы/проктор рұқсат етпесе, шпаргалкаларды, оқу материалдарын, ұялы телефондарды, смарт-сағаттарды, құлаққаптарды, байланыс құралдарын, электрондық құрылғыларды, бағдарламаларды және басқа да құралдарды пайдалану.

7.4.3 Рұқсат етілмеген өзара әрекет – үшінші тұлғалармен қарым-қатынас жасау, материалдармен алмасу, ескертулер, жауаптарды жіберу, бақылау кезінде сыртқы байланыс арналарын пайдалану.

7.4.4 Тұлғаны ауыстыру – басқа білім алушының орнына бақылауға қатысу немесе білім алушы үшін тапсырманы/емтиханды орындау үшін үшінші тұлғаны жіберу.

7.4.5 Прокторинг/бақылау рәсімдерін бұзу – бақылауды айналып өтуге бағытталған кез келген әрекеттер (соның ішінде бақылау шарттарын қасақана бұзу, камераларды/микрофондарды өшіру, аккаунттарды ауыстыру, екінші құрылғыларды пайдалану, бақылауға кедергі келтіретін басқа да әрекеттер).

7.4.6 Емтихандарды және бақылаудың өзге де түрлерін өткізу кезіндегі мінез-құлықтың нақты ережелері «ХБК» ЖШС Академиялық саясатымен және оған қосымшалармен (оның ішінде емтихандағы мінез-құлық ережелері және бұзушылықтарды актілеу тәртібімен) айқындалады.

7.5 Академиялық сөз байласу және рұқсат етілмеген ынтымақтастық

7.5.1 Академиялық сөз байласу – әділетсіз артықшылық алу мақсатында екі және одан да көп адамның келісілген әрекеттері, оның ішінде:

- 1) рұқсатсыз жеке тапсырмаларды бірлесіп орындау;
- 2) бақылау кезінде жауаптарды, файлдарды және нәтижелерді бөлісу;
- 3) міндеттерді бөлу және әрқайсысына жеке нәтиже беру.

7.5.2 Рұқсат етілмеген көмек – тәртіп ережелерінде/бақылау форматында қарастырылмаған көмекті көрсету немесе алу, оның ішінде:

- 1) бақылау кезінде нұсқау беру және кеңес беру;
- 2) материалдарды, шаблондарды, шешімдерді дербестікті болдырмайтын көлемде беру.

7.5.3 Сөз байласуға қатысу артықшылық алған тұлға үшін де, көмек көрсеткен тұлға үшін де құқық бұзушылық болып саналады.

7.6 Жасанды интеллект (ЖИ) және цифрлық құралдарды пайдаланумен байланысты бұзушылықтар

7.6.1 ЖИ-ді декларацияланбаған пайдалану - силлабуста, тапсырма шарттарында немесе «ХБК» ЖШС ішкі нормативтік құжаттарында көзделген жағдайларда пайдалану фактісін міндетті түрде ашпай, жұмыс мазмұнын құру немесе елеулі өзгерту үшін ЖИ құралдарын қолдану.

7.6.2 ЖИ-ді тыйым салынған пайдалану – оқытушы тікелей тыйым салған немесе дербестік талаптарын бұзатын шектеулер белгіленген тапсырмаларда жасанды интеллектті пайдалану.

7.6.3 ЖИ-контентті өзінікі ретінде ұсыну – егер тапсырманың шарттары автордың түпнұсқалық үлесін көздесе, ЖИ-мен жасалған мәтіндерді, есептеулерді, кодтарды, аудармаларды, жобалық шешімдерді, визуалды тұжырымдамаларды меншікті зияткерлік қызметтің нәтижесі ретінде беру.

7.6.4 ЖИ-ді Кодексте, пәндердің силлабустарында және «ХБК» ЖШС-ның жекелеген ішкі нормативтік құжаттарында, оның ішінде ББЖ-ға қойылатын талаптарда айқындалған тәртіппен пайдалануға жол беріледі.

7.7 Ғылыми және баспа қызметіндегі бұзушылықтар

7.7.1 Деректерді қолдан жасау – жоқ деректерді, өлшеу нәтижелерін, сауалнамаларды, эксперименттерді, талдауларды, есептерді қолдан жасау.

7.7.2 Деректерді бұрмалау – қалаған нәтижені немесе қорытындыны алу мақсатында деректерді өзгерту, сәйкестендіру, жою немесе іріктеп ұсыну.

7.7.3 Авторлық пен бірлескен авторлықты бұзу:

- 1) жұмысқа қатыспаған «құрметті» бірлескен авторларды қосу;
- 2) нақты бірлескен авторларды алып тастау;
- 3) зерттеу/жарияланым нәтижелеріне авторлықты иемдену.

7.7.4 Ашып көрсетпей қайталап жариялау – бір материалды тиісті сілтемесіз және рұқсатсыз әртүрлі дереккөзде жариялау.

7.7.5 Зерттеу этикасын бұзу - деректермен, зерттеуге қатысушылармен, дербес деректермен жұмыс істеу кезінде белгіленген талаптарды, сондай-ақ ҚР заңнамасында және «ХБК» ЖШС ішкі актілерінде белгіленген өзге де талаптарды сақтамау.

8 Академиялық адалдықты қамтамасыз ету және ілгерілету

8.1 Жалпы ережелер

8.1.1 «ХБК» ЖШС-да білім беру сапасын ішкі қамтамасыз ету жүйесінің элементі ретінде академиялық адалдық мәдениетін қалыптастыру, дамыту және қолдау қамтамасыз етіледі.

8.1.2 Академиялық адалдықты қамтамасыз ету институционалдық, құрылымдық және жеке деңгейлерде жүзеге асырылады, сонымен қатар жүйелі және үздіксіз сипатқа ие.

8.1.3 Осы Кодексті іске асыру алдын алу, ашықтық, теңдік және әділеттілік қағидаттарына негізделеді.

8.2 Академиялық адалдықты қамтамасыз етудің институционалдық тетіктері

«ХБК» ЖШС академиялық адалдықты мыналар арқылы қамтамасыз етеді:

8.2.1 Білім беру және ғылыми процесті реттейтін ішкі нормативтік құжаттарды әзірлеу және өзектендіру.

8.2.2 Академиялық адалдықтың болжамды бұзылу жағдайларын қарауға уәкілетті алқалы органдардың жұмыс істеуі.

8.2.3 Бағалау критерийлерінің және білімді бақылау рәсімдерінің ашықтығын қамтамасыз ету.

8.2.4 Жазбаша, жобалау және зерттеу жұмыстарының түпнұсқалығын тексеру құралдарын қолдану.

8.3 Ақпараттық және ұйымдастырушылық сүйемелдеу

8.3.1 «ХБК» ЖШС осы Кодекстің ережелерін және академиялық адалдық мәселелерін реттейтін өзге де құжаттарды білім алушылар мен қызметкерлердің назарына жеткізуді қамтамасыз етеді.

8.3.2 Академиялық адалдық принциптерін түсінуді қалыптастыру «ХБК» ЖШС-ның білім беру, әдістемелік және ұйымдастырушылық қызметі шеңберінде жүзеге асырылады.

8.4 Академиялық рәсімдердің ашықтығы

8.4.1 Білім беру процесін ұйымдастыру академиялық талаптардың ашықтығы мен болжамдылығы қағидаттарын сақтай отырып жүзеге асырылады.

8.4.2 Білім беру процесіне қатысушыларға академиялық жұмыстарды орындау ережелері мен бағалаудың жалпы тәсілдері туралы ақпаратқа қолжетімділік қамтамасыз етіледі.

8.4.3 Академиялық адалдықты сақтауға байланысты мәселелерді қарау объективтілік және бейтараптық қағидаттарын сақтай отырып, белгіленген тәртіппен жүзеге асырылады.

ЕНГІЗІЛДІ:

СҚАО жетекшісінің м.а.

 М.Н. Қайназар
02 09 2025 ж.

КЕЛІСІЛДІ:

АСД директоры

 Н.А. Кайдарова
02 09 2025 ж.

Ғылым және инновациялар
жөніндегі проректор

[Signature] Ж.Н. Молдамуратов
02 09 2025 ж.

ҚӘС жөніндегі проректор

[Signature] Ж.С. Скакова
02 09 2025 ж.

ӘДТЖ жөніндегі проректордың м.а.

[Signature] Т.С. Дусипова
02 09 2025 ж.

Тіркеуші

[Signature] Ф.М. Абдилаева
02 09 2025 ж.

HR директоры

[Signature] А.Н. Жуандыкова
02 09 2025 ж.

ЖООКБД директоры

[Signature] А.С. Махметова
02 09 2025 ж.

Заң қызметінің бастығы

[Signature] А.Г. Балмуханов
02 09 2025 ж.

Сапа менеджері

[Signature] И.З. Денакова
02 09 2025 ж.

Кенсе жетекшісі

[Signature] Р.У. Байталипова
02 09 2025 ж.

